

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

๑. ข่าวน่าในวันมหรสพวันหนึ่ง พระราชาพระนามว่าปเสนทิโกศลทรงช้างเผือก ล้วนเชือกหนึ่งชื่อปถุณทริกะ ซึ่งประดับตกแต่งแล้ว ทรงเลียบพระนครด้วยราชานุภาพอัน ยิ่งใหญ่ ฯ เมื่อการประกาศขับไล่ให้ประชาชนลุกไปกำลังดำเนินไปอยู่ มหาชนถูกโบยตี ด้วยก้อนดินและไม้พลองเป็นต้นหนีไปอยู่ก็ยังมีเอี้ยวคอหันกลับมาองดูอยู่นั้นแล ฯ ได้ ทราบว่า นั่นเป็นผลแห่งทางที่พระเจ้าแผ่นดินทั้งหลายทรงถวายดีแล้ว ฯ ภรรยาของชาย คนยากแม่คนหนึ่ง ยืนอยู่บนพื้นชั้นบนปราสาท ๗ ชั้น เปิดบานหน้าต่างบางหนึ่ง พอแล เห็นพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้นก็หลบไป ฯ การหลบไปของนางปรากฏแก่พระเจ้าแผ่นดิน ประหนึ่งจันทร์เพ็ญหายลับเข้ากลีบเมฆไป ฉะนั้น ฯ ท้าวเธอ ทรงมีพระหฤทัยผูกพันใน หญิงนั้น เป็นประหนึ่งถึงอาการพลัดตกจากคอช้าง ทรงรีบเลียบพระนครแล้วเสด็จ เข้าไปภายในพระราชวัง รับสั่งกะอำมาตย์คนสนิทคนหนึ่งว่า ณ ที่ตรงโน้นปราสาทที่เรา เหลียวดู เธอเห็นไหม ฯ อำมาตย์ เห็น พระเจ้าข้า ฯ พระเจ้าแผ่นดิน หญิงคนหนึ่งทีปราสาท นั้น เธอได้เห็นไหม ฯ อำมาตย์ ได้เห็นพระเจ้าข้า ฯ พระเจ้าแผ่นดิน จงไป จงรู้ (ให้ได้) ว่า นางมีสามีหรือไม่มีสามี ฯ อำมาตย์นั้น ไปแล้ว ทราบว่านางมีสามี จึงมากราบทูลพระเจ้า แผ่นดินว่า นางมีสามี ฯ ที่นั้น เมื่อพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งว่า ถ้าอย่างนั้น เธอจงเรียกสามี ของนางมา อำมาตย์นั้น ไปบอกว่า มานี้ นาย พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งหาท่าน ฯ เขาคิดว่า ภัยเป็นสิ่งที่พึงบังเกิดแก่เรา เพราะอาศัยภรรยา เมื่อไม่อาจจะขัดขืนพระราชอาญา จึง ไปถวายบังคมพระเจ้าแผ่นดิน ยืนอยู่แล้ว ฯ



๒. ที่นั่น พระเจ้าแผ่นดิน รับสั่งกะเขาว่า เธอจงรับใช้เรา ฯ บุรุษอย่าเลย พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทำงานของตนเสียภาษีถวายพระองค์อยู่ ชื่อนั้นแล ขอจงเป็นวิถีชีวิตของ ข้าพระองค์ ฯ พระเจ้าแผ่นดิน ภาษีของเจ้าเราไม่มีความต้องการ นับแต่วันนี้ไป เธอจงมา รับใช้เรา ดังนี้แล้วให้พระราชทานโล่ห์และอาวุธแก่บุรุษนั้น ฯ ได้ยินว่า พระเจ้าแผ่นดินได้ ทรงมีพระดำริอย่างนี้ว่า เราจักยกโทษบางอย่างนั้นแลของเขาขึ้น (จัดการ) ฆ่าเขาเสียแล้ว ธิเบตมารยา ฯ ที่นั่น เขากลับตาย เป็นผู้ไม่ประมาท รับราชการสนองพระเดชพระคุณ ฯ พระเจ้าแผ่นดิน มองไม่เห็นข้อบกพร่องของเขา เมื่อความเร้าร้อนเพราะกามลูกกลมอยู่ จึงทรงพระดำริว่า เราจักยกโทษของเขาขึ้นสักอย่างหนึ่งแล้วลงอาญา จึงรับสั่งให้เรียกหา บุรุษนั้นเข้าเฝ้าแล้วตรัสอย่างนี้ว่า พ่อมหาจำเรียม เธอจงไปจากที่ตรงนี้ถึงที่ชื่อแห่งแม่น้ำ ในที่สุดประมาณ ๕ โยชน์ นำเอาดอกโกมุทและดอกอุบลด้วย ดินสีอรุณด้วยมา (ให้ทัน) ในเวลาเราอาบน้ำในเวลาเย็น ถ้าเธอมาไม่ทันในขณะนั้น เราจักลงอาญาเธอ ฯ ได้ยินว่า ข้าราชสำนัก ลำบากกว่าทาส แม่ทั้ง ๔ ฯ จริงอยู่ ทาสทั้งหลายมีทาสที่เขาไถ่มาด้วยทรัพย์ เป็นต้น ยังได้เพื่อจะพูดว่า ผมปวดหัว ผมปวดหลัง แล้วพักผ่อน ฯ แต่ข้าราชสำนักมีข้อ อ่างนั้นไม่ได้ ข้าราชสำนักทำงานตามรับสั่งเท่านั้น จึงควร เพราะฉะนั้น เขาจึงคิดอยู่ว่าเรา ต้องไปแน่ ชื่อว่าดินสีอรุณกับดอกโกมุทและดอกอุบล ย่อมเกิดขึ้นในนาศพิภพ เราจักได้ ณ ที่ไหน ดังนี้ กัลดตาย ไปเรือนแล้วพูดว่า หล่อน ภัตสำหรับฉันเสร็จแล้วหรือ ฯ ภรรยา ยังตั้งอยู่บนเตา นาย ฯ เขาไม่อาจจะรองจนกว่าภรรยาจะปลงภัตลงได้ จึงให้ภรรยาเอา กระบวยตักน้ำข้าวเทปนกับข้าวที่แฉะนั้นแลลงในกระเช้าพร้อมด้วยกับตามแต่จะหาได้ ถือเอาแล้วรีบเดินไปสิ้นระยะทางหนึ่งโยชน์ เมื่อเขากำลังเดินไปอยู่นั้นแล ภัตได้สุกแล้ว ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เจलय ประโยค ป.ธ.๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ราชา กิร ปเสนทีโกสโล เอกสุมี ฉณทิวเส อลงกตป-ปฎิยตุตํ สพพเสตํ
 เอกํ นาม หตถี อารุยห มหนเตน ราชานูภาเวน นครํ ปทกฺขิณํ กโรติ. อุตฺตารณาย
 วตฺตมานาย เลทฺตทฺทณฺฑาทํหิ โปถิยมาโน มหาชนํ ปลายนฺโต คีวํ ปรีวตฺเตตฺวาปิ
 โอลเกติเยว. ราชฺชนํ กิร สุทินฺนทานสฺเสตํ ผลํ. อณฺยตรสฺสาปิ ทุคฺคตปฺริสสฺส ภริยา
 สตฺตตฺตมิกสฺส ปาสาทสฺส อฺปริมตฺเล จิตฺตา เอกํ วาตปฺานสฺส กวาภูํ วิวริตฺวา ราชานํ
 โอลเกตฺวา ว อปคจฺฉิ. รณฺโฆ ปุณฺณจฺนโท วลาทกนฺตรํ ปวิฏฺโฆ วิย อฺปฏฺจาลิ.
 โส ตสฺสา ปฎิพทฺชจิตฺโต หตฺถิกฺขนฺธโร ตปฺตนาการปฺปตฺโต วิย ตฺวา ชิปปํ นครํ
 ปทกฺขิณํ กตฺวา อนฺเตปฺรุํ ปวิสิตฺวา เอกํ วิสฺสาสิกํ อมจฺจํ อาห อสุกฺกฺจฺาเน เต
 มยา โอลเกติปาสาทิ ทิฏฺโฆจฺติ. อาม เทวาทิ. ตตฺถเอกํ อิตฺถิ อทฺทสาติ. อทฺทสํ เทวาทิ.
 คจฺฉ ตสฺสา สสฺสามิกอฺสฺสามิกภาวํ ชานาหิตี. โส คนฺตฺวา ตสฺสา สสฺสามิกภาวํ
 ญตฺวา อาคนฺตฺวา รณฺโฆ สสฺสามิกาทิ อาโรเจสิ. อถ รณฺญา เตนหิ ตสฺสา สามิกํ
 ปกฺโกสาหิตี วุตฺเต โส คนฺตฺวา เอหิ โภ ราชา ตํ ปกฺโกสตีตี อาห. โส ภริยํ เม
 นิสฺสาย ภเยน อฺปฺปนฺเนน ภวิตพฺพนฺติ จินฺเตตฺวา รณฺโฆ อาณํ ปฎิพาหิตุํ
 อสฺกโกนฺโต คนฺตฺวา ราชานํ วนฺทิตฺวา อฏฺจาลิ. (ธมฺมปทฺฏจกถาย ตติโย มาโค หน้า
 ๑๐๐ - ๑๐๑)



๒. อถ นั ราชชา มั อุปฺภูจาทิตี อาห. อลั ทเว อหิ อตฺตโน กมฺม กตฺวา
 ตุมหากั สุงกั ททามิ สฺวา เอว เม ชีวิกา โหตุติ. ตว สุงฺเกน มยฺหํ อตฺถิ นตฺถิ อชฺชโต
 ปฏฺจาย มั อุปฺภูจาทิตี ตสฺส ผลกมฺจ อวฺชยฺจ ทาเปสิ. เอวํ กิรฺสฺส อโหสิ กณฺจि-
 เทวสฺส โทลั อโรเปตฺวา ฆาเตตฺวา ภริยํ คณฺหิสฺสามิตี. อถ นั โส มรณภยภีโต
 อปฺปมตฺโต หุตฺวา อุปฺภูจาสิ. ราชชา ตสฺส วิวรั อปฺสฺสนโต กามปริฟ้าเห วฑฺฒนเต
 เอกมสฺส โทลั อโรเปตฺวา ราชานํ กิรฺสฺสามิตี ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอวมาห อมฺโภา
 อิตฺโต ปญฺจโยชนมตฺถเก นทียา อสฺสูกฺกจันนํ นาม คนฺตฺวา สายํ มม นทานเวลาย
 กุมฺพฺปฺปฺลานิ เจว อรฺุณวตีมตฺตติกมฺจ อาหฺร สเจ ตสฺมี ชเณ นาคจฺเจยฺยาสิ อาถนํ
 เต กิรฺสฺสามิตี. เสวโก กิร จตฺุหิปี ทาเสหิ กิลิฏฺจตโร. ธนฺกุกิตาทยิ ทิ ทาสา ลีลั
 เม รุชฺชติ ปิฏฺจิ เม รุชฺชตีตี วตฺวา อจฺฉิตฺตุํ ลภนฺติ. เสวกสฺเสตํ นตฺถิ อาถนตฺตกมฺม
 กาทฺุเมว วฏฺฏติ ตสฺมา โส อวสฺสํ มยา คนฺตพฺพํ กุมฺพฺปฺปฺเลหิ สทฺธิ อรฺุณวตีมตฺตติกา
 นาม นาคภวเน อุปฺปชฺชติ อหิ กุหิ ลภิสฺสามิตี จินฺเตนโต มรณภยภีโต เคหํ คนฺตฺวา
 ภทฺเท นิฏฺจิตํ เม ภตฺตนฺติ อาห. อฺุทฺถนมตฺถเก สามิตี. โส ยาว ภตฺตํ โอตฺรติ
 ตาว สนฺธาเรตฺตุํ อสฺสูกฺโกนโต อฺุฟุงฺเกน กณฺชิกํ หราเปตฺวา ยถาลทฺเชน พยญฺชเนน
 สทฺธิ อลฺลเมว ภตฺตํ ปจฺฉิยํ โอปิเฟตฺวา อาทาย โยชนิกํ มคฺคํ ปกฺขนฺโต ตสฺส
 คจฺฉนตฺสเสว ภตฺตํ ปกฺกํ อโหสิ. (ธมฺมปทฺฏจกถาย ตติโย ภาโค ๑๐๑ - ๑๐๒)